

Rzeki w Krainie EGO .

Rzeki w Krainie EGO (Ełk - Gołdap - Olecko)

W krajobrazie EGO sieć rzek, strumieni i drobnych, często okresowych cieków jest bogata. Obszar ten położony jest w zlewisku Bałtyku, w zlewniach rzek Biebrzy i Pregoty. Duża część Krainy EGO leży w zlewni rzeki Ełk. Północne obszary odwadnia Gołdapa (w zlewni Węgorapy) i Błędzianka - Krasna z grupą mniejszych cieków (w zlewni Pisy). Podczas wezbrań wiosennych i letnich teren ten odwadniają ciek okresowe. Ze względu na duże spadki terenu wiele cieków ma charakter strumieni górskich, wśród nich wspomniana Błędzianka i Czarna Struga.

Południowa i centralna część Krainy EGO

W tej części Krainy EGO główną oś hydrograficzną stanowi rzeka Ełk, która odprowadza wody przez Jezioro Rajgrodzkie do Biebrzy. Ma ona długość 114 km (93 km w granicach województwa warmińsko-mazurskiego), a jej największym dopływem jest Lega (w środkowym biegu, zwana Małkiń). Rzeka Ełk jest prawobrzeżnym dopływem Biebrzy o całkowitej powierzchni zlewni 1.524,5 km².

Swój początek bierze na Szeskiej Górze, następnie płynie południkowo przez gminę Gołdap, Kowale Oleckie, Świętajno, Stare Juchy, Ełk i Prostki, dalej powiaty grajewski i moniecki w województwie podlaskim. Rzeka Ełk przepływa przez jeziora: Łażno, Łaśmiady, Straduńskie, Ełckie.

Największymi miejscowościami położonymi nad rzeką są Ełk, Straduny, Nowa Wieś Ełcka, Prostki i Grajewo. W początkowym biegu (do ujścia do jeziora Łaśmiady) rzeka nosi nazwy Czarna Struga i Łażna Struga. Nazwę Ełk przybiera dopiero przy wypływie z Jeziora Ełckiego w kierunku południowym. Do Biebrzy wpada w okolicach miejscowości Osowiec, na obszarze Bagien Biebrzańskich. Wody dolnego biegu rzeki zostały skierowane do Biebrzy Kanałem Rudzkim (utworzonym na przełomie XIX i XX wieku), omijając dużą część starego koryta Ełku, którego część wykorzystuje obecnie Jegrznia (Lega) przed ujściem do Biebrzy.

Główne lewobrzeżne dopływy Ełku to Mazurka (19,9 km), Połomska Młynówka (w górnym biegu, zwana Giżanką, 35 km), Karmelówka (12,3 km), Kanał Kuwasy (14,8 km), a prawobrzeżne - Gawlik (38,7 km) i Różanica (11,5 km). Wody rzeki Ełk na całej długości zakwalifikowano do III klasy czystości, jedynie w Nowej Wsi Ełckiej stwierdzono II klasę.

Lega (Jegrznia) - główna rzeka powiatu oleckiego. Ma swoje źródła pośród wzgórz na północny zachód od miejscowości Szalejki, koło Kowal Oleckich, na wysokości około 225 m n. p. m. (115 m wyżej ujścia). W swym biegu rzeka zmienia kilkakrotnie nazwę. Od źródeł do jeziora Selment nosi nazwę Lega, następnie Małkiń, a poniżej jeziora Rajgrodzkiego przyjmuje nazwę Jerzgnia. Rzeka ta płynie ze Wzgórz Szeskich (wąską doliną o stromych zboczach, wcięta 5-10 m w otaczający teren) przez Pojezierze Zachodniosuwalskie, Pojezierze Ełckie do Kotliny Biebrzańskiej, tocząc swe wody przez jeziora: Czarne, Olecko Wielkie, Olecko Małe, Selment Wielki, Stackie i Dręstwo. Lega jest prawobrzeżnym dopływem Biebrzy i ma długość 110,6 km (w tym około 88 km w granicach województwa warmińsko-mazurskiego). Głównymi dopływami Legi są: Możanka (16,7 km), Czarna (15,2 km), Golubica (zwana Golubką, 4,6 km), Pietraszka (w górnym biegu, zwana Kalinką, 25,7 km), Przepiórka (13 km). W specyficzny sposób rzeka zachowuje się przepływając przez Jezioro Oleckie Wielkie. Nie rozlewa się w nim, lecz zachowując swój bieg stanowi w nim strumień. Za główne koryto rzeki przy ujściu uznano kanał Woźnawiejski, omijający część starego koryta Jerzgni i Ełku. Ujściowym odcinkiem Jerzgni jest obecnie część dawnego koryta rzeki Ełk. Powierzchnia zlewni rzeki wynosi 1.011 km² (na terenie województwa warmińsko-mazurskiego 696 km²).

Rzeki w Krainie EGO .

Północno-zachodnia część Krainy EGO

Północno-wschodnią część Krainy EGO odwadniają zasadniczo rzeka Węgorapa i Gołdapa z dopływami. Podobnie, jak we wschodniej części powiatu gołdapskiego, rzeki leżą w zlewni Pregoły, niosąc swoje wody przez granicę polsko-rosyjską.

Węgorapa (Angrappa) jest lewobrzeżnym dopływem Pregoły o długości 139,90 km, w tym 43,90 km w granicach Polski. Powierzchnia jej zlewni w granicach Polski wynosi 975,60 km². Jako źródłowy odcinek przyjmuje się jej wypływ z jeziora Mamry, od którego płynie w kierunku północnym, stopniowo skręcając na północny wschód. W rejonie Węgorzewa rozdziela się na dwa ramiona - kanał Młyński i Węgorapę. Tuż za Mieduniszkami rzeka przekracza granicę państwa i wpływa na teren Rosji, gdzie po połączeniu wód z rzeką Instruką tworzy Pregołę (uchodzi do Bałtyku przez Kaliningrad). Znaczący wpływ na zachowanie się wód Węgorapy ma zlewnia jeziora Mamry o powierzchni 620,60 km². Prawobrzeżnymi dopływami Węgorapy są rzeki Gołdapa i Pissa (płynąca z jeziora Wisztynieckiego, na całej długości w Obwodzie Kaliningradzkim). W okolicy wsi Rapa i Mieduniszki stare koryto rzeki tworzy, tzw. Wielką Pętlę Węgorapy.

Gołdapa to prawobrzeżny dopływ Węgorapy. Jest to rzeka o długości 89 km i powierzchni zlewni 678,40 km². Źródła Gołdapy znajdują się na północ od Olecka w rejonie wsi Szerejki na wysokości 204 m n. p. m. Do jeziora Gołdap rzeka ta, o długości 32,40 km i powierzchni zlewni 237,10 km², nosi nazwę Jarka. Przepływa następnie okolice miejskie i podmiejskie Gołdapi i rozległą doliną ułożoną równoleżnikowo przez Lasy Skaliskie na wysokości 97 m n. p. m. uchodzi do Węgorapy. Nieco wcześniej w okolicach Bań Mazurskich, we wsi Miczuły, następuje rozdział wody. Zasadnicza jej część płynie Kanałem Brożajckim, łączącym się z Węgorapą najkrótszą drogą z południa na północ (7,2 km), a pozostała przeważnie w okresie wezbrań wiosennych płynie naturalnym korytem o długości 16,9 km. Większymi dopływami Gołdapy są: Dzięgiela (Wilkaska Struga o długości 14,9 km), Pogorzelska Struga (9 km), Czarna Struga (13,1 km), Rożynka (15,8), Kanał Janki (8,3 km), Alina (19,9 km), Lisówka (13,1 km), Bachutka (8 km).

III. Północno-wschodnia część Krainy EGO

Północno-wschodnią część Krainy EGO odwadniają rzeki w zlewni Pissy, Błędzianka i jej dopływy Bludzia i Struga Żytkiejmska.

Błędzianka wypływa z jeziora Wersle (około kilometra na południe od jeziora Pobłędzie, na terenie województwa podlaskiego), na wysokości 252 m n. p. m. i płynie początkowo na południe w kierunku Przerośli, by zaraz skręcić na zachód i głęboką doliną na północy jeziora Bocznego przez miejscowości Maciejowieża i Stańczyki wpłynąć na teren Puszczy Rominckiej. Tam łączy się z lewobrzeżnym dopływem Bludzią (14,2 km długości od Tuniszek na granicy z województwem podlaskim i przekracza granicę państwa, by wkrótce napotkać swój największy prawobrzeżny dopływ Żytkiejmską Strugę (17,90 km po polskiej stronie). Na odcinku od źródeł do granicy rzeka pokonuje 102-metrowy spadek. Brzegi doliny Błędzianki są strome, a ona sama silnie meandruje. W najładniejszej części doliny utworzony został długi na około 10 km szlak dydaktyczny Wokół jarów Błędzianki. Na terenie Krainy EGO rzeka płynie na odcinku 14,45 km, a następnie już jako rieka Krasnaja dąży do spotkania z Pissą. W Stańczykach dolinę Błędzianki przecinają podwójne wiadukty dawnej linii kolejowej Gołdap - Żytkiejmy - Tolminkiejmy - Gubin.

Rzeki w Krainie EGO .

Ciekawostką jest, że z jeziora Niskiego (Sumowo Dolne) w gminie Dubeninki wypływa rzeka Rospuda (górny bieg Netty), aby po około 1.700 metrach opuścić obszar województwa warmińsko-mazurskiego i skierować się na południe do Biebrzy (ale też i Niemna poprzez system Kanału Augustowskiego). Na tym krótkim odcinku zdąży jeszcze pokonać spadek 4,5 metra, zanim wpłynie do jeziora Szamanek, drugiego na długiej liście jezior szlaku Rospudy.

Opr. Ryszard F. Dutkiewicz